

ESKİÇAĞDA FİLİSTİN VE FİLİSTİNLİLER

Palestine And Philistines In Ancient Times

Prof. Dr. Ekrem MEMİŞ

ÖZET

Bugün bile bütün hızıyla devam etmekte olan İsrail-Filistin mücadelesinin kökleri binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Bir başka ifade ile Filistin memleketi üzerinde hak iddia eden İsrailoğulları ile Filistinlilerin ilişkilerini doğru anlayabilmek için günümüzden 3200 yıl öncesine gitmek gerekir.

Filistinlilerin ismine ilk kez Mısır firavunu III. Ramses'in (MÖ. 1198-1167) 8. idare yılına (MÖ. 1190) tarihlenen Medinet-Habu Zafer Kitabesi'nde rastlıyoruz. Bu kitabede, adı geçen firavun, Ege Göçleri'ne karşı vermiş olduğu amansız mücadeleyi tüm ayrıntıları ile anlatmakta ve mağlup ettiği kavimlerin isimlerini tek tek sıralamaktadır. Bu kavimlerden biri de "Pelestler" şeklinde zikredilen Filistinlilerdir.

Tevrat'ta "Kaftor", Mısır vesikalarında ise "Keftiu" olarak isimlendirilen Girit adası, Filistinlilerin anavatanıdır.

Demek oluyor ki, Filistinliler bugünkü Filistin'e Girit'ten gelmişlerdir ve onlar, orijin olarak, Hint-Avrupai kavimlerden biridirler.

Filistinliler, MÖ. 1190 tarihinde, Mısır firavunu III. Ramses'e karşı verdikleri mücadeleyi kaybetmelerine rağmen, firavunun vasalı olmak kaydıyla bugünkü Filistin'e yerleştirilmişlerdir.

Hız. Musa'nın önderliğinde Mısır'dan çıkan İsrailoğulları ise yaklaşık 60 yıl sonra Filistin'e geleceklerdir. Çünkü bu ülke, tanrı Yahova'nın kendilerine vadettiği ülkedir. Ancak kendilerine vadedilen ülkede İsrailoğullarına tamamıyla yabancı bir kavim oturmaktadır ve onların demir silahları vardır. Bu yüzden İsrailoğulları sahil şeridinde değil de arkadaki verimsiz topraklara yerleşmek zorunda kalırlar. Bundan sonra, Filistin topraklarının gerçek sahibi olabilmek için iki kavim arasında amansız bir mücadele başlayacaktır.

ABSTRACT

The roots of the struggle between Israel and Palestine goes into back thousands years ago. In other word, we must go 3200 years back for to understand correctly relations between Israel's sons and Philistines.

We see first time the name of Philistines on the Medinet-Habu Victory Inscription of Ramses III (1198-1167 B.C.) who is the Pharaoh of Egypt. This inscription is dated in 1190 B.C. In this inscription, Ramses III tells the bright victory won against to Sea Peoples in detail and mentions the peoples who have

been defeated. One of Sea Peoples is Philistines who are named as “*Pelests*” in Egypt sources.

Crete Island which is named as “*Kaftor*” in Old Testament and “*Keftiu*” in ancient Egypt sources is homeland of Philistines.

It seems that Philistines had come to Palestine from Crete and the origine of them was Indo-European.

Philistines lost the struggle given against to Ramses III in 1190 B.C. but they were stayed in Palestine by Pharaoh.

Israel’s sons came to Palestine under leadership of Moses 60 years later. This land is “*Promised Land*” by God. But now on this land a foreign people was living and they had iron weapons. So, Israel tribes had to stay in the back lands not on the cost line. Later a difficult struggle will begin between Israels and Philistines in order to be the real owner of Palestine Land.

I- FİLİSTİN’İN TARİHİ COĞRAFYASINA KISA BİR BAKIŞ

Bir ülkenin coğrafi şartları, o ülke üzerinde yaşayan toplulukların sosyal, siyasal, ekonomik ve dini yaşantısını muhakkak surette etkilemektedir. İşte bu yüzden ki, öncelikli olarak Filistin memleketinin coğrafi özellikleri hakkında kısaca bilgi vermek istiyoruz.

Önasya’nın Mezopotamya sınırlarından Akdeniz ve Süveyş kanalına kadar uzanan parçasına eski Mısırlılar *Retenu* adını veriyorlardı. Tevrat ise söz konusu bölgeyi *Lotanu* adıyla anıyordu. Bugün Suriye ve Filistin ve Sina denilen bu parça kuzeyde Anadolu, doğuda Mezopotamya, güneyde Arap yarımadası, güneybatıda Süveyş Kanalı, batıda ise Akdeniz’le çevrilidir.

Lotanu, tarihin erken dönemlerinden itibaren *Yukarı Lotanu*, *Aşağı Lotanu* ve *Zahi* adlarıyla üçe ayrılmaktadır. Sümerler’in *Amu* dedikleri asıl Suriye, Yukarı Lotanu’yu teşkil ediyordu. Filistin bölgesine de *Aşağı Lotanu* veya *Haru*¹ (Kharu) deniliyordu. *Zahi* adı verilen bölgede ise Fenikeliler oturduğu için, sonradan bu kısma *Fenike* adı verilmiştir.

Eski Mısır vesikalarında Aşağı Lotanu veya Haru adları ile anılan, Filistinliler’in istilasından sonra da Filistin adını alan Suriye’nin güney kısmı, Lübnan ve Anti-Lübnan dağlarının güneyinden başlayarak Süveyş’e doğru uzanır. Kuzeyinde Galile tepeleri, merkezinde Samariye’nin çıplak dağları, güneyde Kudüs (Yerusalem) bölgesinde ise alçak tepeler vardır.

¹ Burada geçen Haru (Kharu) isminin, Eski Önasya’nın en eski kavimlerinden biri olan Asya kökenli Hurrilerle bir bağlantısı olmalıdır.

Doğuda Suriye çölüne doğru, Şeria nehrinin vadisini teşkil eden volkanik yarık uzanmaktadır.

Filistin’de dört doğal bölge vardır:

- 1- Sahildeki alçak ova,
- 2- Karmel Bölgesi,
- 3- Sina’yı güneye doğru kesen Esdrehon ovasıyla ikiye bölünmüş olan dağlık bölge,
- 4- Hermon’dan başlayan ve Basan, Galaod ve Moab topraklarını geçerek güneye doğru akan Şeria nehrinin doğusundaki arazi.

Filistin’in toprağı çok çeşitlidir. Sahildeki kumluk arazide hurma ağaçları, Esavelon vadisinde buğday yetişir. Aşağı Galile’de çınar ağaçları her tarafı yeşillik ve güzelliklerle örterken, Yukarı Galile’de tepeler çırıl çıplaktır.

Mevsim itibariyle Filistin’in ayrı bir özelliğı vardır. Sene, biri yaz biri de kış olmak üzere iki mevsimden oluşur. İlkbahar ve Sonbahar, bu iki mevsim arasında kaybolur. Yaz mevsimi mart, kış mevsimi de ekim ayı sonlarında başlar. Kış mevsimi, yağmur mevsimi demektir.

Afrika ve Asya arasında bir köprü olan Filistin, bu özelliğinden dolayı tarihin erken dönemlerinden itibaren birçok istilâya uğramıştır. Deniz kenarındaki ova, Afrika’yı Asya’ya bağlayan tarihi büyük yolun bir uzantısıdır. Eski Doğu’nun büyük orduları bu yoldan geçerek Mısır’a ulaştıkları gibi, büyük firavunların muzaffer orduları da yine bu yoldan geçerek Fırat boylarına kadar çıkmışlardır. Mukaddes kitapların *Megiddo* dedikleri meşhur boğaz da buradadır.²

Filistin, eski dünya ticareti için de bir geçit yeri olmuştur. Babil’in, Uzak Doğu’nun tüccarları, Mısır’ın, Habeşistan ve Arabistan’ın ticaret kabileleriyle burada karşılaşılıyor, mallarını mübadele ediyorlardı. Bu durum, çeşitli medeniyetlerin burada karşılaşmalarına ve kaynaşmalarına neden oluyordu.

Filistin’in jeopolitik konumu ile ilgili olarak aktardığımız bu bilgilerden sonra, şimdi de Filistin’in tarih öncesi ve tarihi dönemlerini ele almaya çalışalım.

² Ş. Günaltay, *Yakın Şark III (Suriye ve Filistin)*, 2. Baskı, Ankara 1987, s. 10

II- TARİH ÖNCESİ DEVİRLERDEN EGE GÖÇLERİNE KADAR FİLİSTİN BÖLGESİ

Suriye ve Filistin’de insanların ne zamandan itibaren görünmeye başladıklarını tespit etmek oldukça zordur. Bununla beraber, arkeolojik araştırmalar, Kuzey Suriye’den Sina kayalıklarına kadar uzanan bölgede paleolitik insanın yaşamış olduğunu gösteren buluntular vermiştir.³ Anlaşıldığı kadarıyla, Lotanu’nun bu ilk insanları önceleri tepelerde ve yüksek yaylalarda oturmuşlar, çok daha geç bir dönemde de sahil ovalarına inmişlerdir. Elde edilen buluntular, bu insanların, paleolitik devrin sonlarına doğru mağaralarda barındıklarını göstermektedir. Avcılık ve balıkçılıkla geçinen bu ilk insanlar, neolitik devirle birlikte yerleşik hayata geçmişler, çakmak taşından aletler ve topraktan kaplar yapmışlardır.

MÖ. 4. Binyıl ortalarında Suriye-Filistin bölgesine Asyalı kavimler, MÖ. 2500’lerden itibaren de Sami orijinli kavimler gelmeye başlamışlardır. Bölgeye ilk gelen Sami grubun Amurrular olduğu kabul edilmektedir.⁴

Suriye’ye yerleşen Amurrular’dan bazı gruplar, doğuda Fırat boylarına, güneybatıda Mısır’a kadar yayılmışlardır. Kuzey ve Orta Mezopotamya’yı da etkileri altına alan Amurru kabileleri, zaman içinde bu bölgelerde de güçlü devletler kurmuşlardır.

Ancak şunu özellikle belirtmek gerekir ki, Akdeniz kıyılarıyla Mezopotamya arasında bulunan Suriye ve Filistin, coğrafi konumu yüzünden, Mısır, Mezopotamya ve Anadolu’da kurulan devletler arasında her zaman için bir rekabet alanı olmuştur. Çünkü, Eski Doğu’nun bütün ticaret yolları bu bölgeden geçiyordu. Fırat-Dicle boylarında kurulan devletler, coğrafi nedenlerle Akdeniz’e çıkmak zorunda idiler. Nil kıyılarında kurulan devletler ise, memleketlerini ve ticaretlerini emniyet altında bulundurmak için, Fenike sahillerini ve Filistin bölgesini ellerinde tutmak veya denetimleri altında bulundurmak mecburiyetinde idiler.

Sümer ülkesinden (Sinear) Akdeniz’e erişebilmek için, yalnız Fenike kıyılarını değil, Suriye ve Filistin’i de zaptetmek, buralarda yabancıların egemenliklerine meydan bırakmamak gerekiyordu.

Kervan yollarının deniz yollarına göre çok daha güvenli olduğu bu eski zamanlarda transit merkezi olan Filistin’in hem Mısır ve Mezopotamya’da, hem de Anadolu’da hüküm süren devletler için ne kadar önemli olduğu

³ Ş. Günaltay, *a.g.e.*, s. 13

⁴ Amurrular hakkında geniş bilgi edinmek için bkz: A. Clay, *The Empire of The Amorites*, London 1919; E. Memiş, *Eskiçağda Mezopotamya*, Bursa 2007, s. 86-93

aşikârdır. Ele geçen vesikalar, büyük devletler arasında, Filistin yüzünden birçok çatışmaların yaşandığını ve antlaşmalar yapıldığını göstermektedir.

Suriye ve Filistin'in coğrafi durumları siyasi bakımdan genellikle yabancı boyunduruğu altında kalmalarını icabettirmiş ise de, aynı durum, kültürel bakımdan önemli faydalar sağlamıştır. Eski dünyanın medeniyet eserleri ticaret yollarıyla bu memleketlere gelmiş, bu yüzden Suriye ve Filistin'de Mezopotamya ve Mısır medeniyetleri erkenden yayılmıştır.

Suriye ve Filistin'de MÖ. 3. Binyılın ortalarından itibaren başlayan tarihi hadiseler, MÖ. 12. yüzyıla kadar bütün hızıyla devam edecektir. Ancak şunu özellikle belirtmek lâzımdır ki, söz konu dönemde (MÖ. 2500-1200 arası) Suriye ve Filistin'in mukadderatı, genellikle komşu büyük devletlerin kaderine bağlı kalmıştır.

MÖ. 1200'lerde cereyan eden Ege Göçleri, MÖ. 2. Binyıl Önasya dünyasının büyük güçleri olan Hitit, Mitanni ve Babil (III. Babil/Kaslar) devletlerinin yıkılmasına yol açarken, Mısır devletini de çökme noktasına getirmişti. İşte bu göçler, Filistin bölgesinde de önemli siyasal değişimlere neden olacaktır.

III- EGE GÖÇLERİNDEN SONRA FİLİSTİN VE FİLİSTİNLİLER

Bugün bile bütün hızıyla devam etmekte olan İsrail-Filistin mücadelesinin kökleri binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Bir başka ifade ile Filistin memleketi üzerinde hak iddia eden İsrailoğulları ile Filistinliler'in ilişkilerini doğru anlayabilmek için, günümüzden 3200 yıl öncesine gitmek gerekir.

Filistinliler'in ismine ilk kez Mısır firavunu III. Ramses'in (MÖ. 1198-1167) 8. idare yılına (MÖ. 1190) tarihlenen Medinet-Habu Zafer Kitabesi'nde rastlıyoruz. Bu kitabede, adı geçen firavun, Egeli kavimlere karşı vermiş olduğu amansız mücadeleyi tüm ayrıntıları ile anlatmakta⁵ ve mağlup ettiği kavimlerin isimlerini tek tek sıralamaktadır. Bu kavimler şunlardır:

⁵ Mısır firavunu III. Ramses, söz konusu kitabede şöyle demektedir: "Hatti ülkelerinden hiç biri bunların saldırısına dayanamadı. Kode, Karkamış, Arzava ve Alaşya (Kıbrıs) tahrip edildiler. Bu insanlar, Amurru ülkesinde bir yerde ordugâhlarını kurdular. Buranın halkını sanki hiç yokmuş gibi mahvettiler. Bunlar, önlerinde bir ateş perdesi bulundurmamak suretiyle Mısır üzerine yürüdüler. Müttefikler arasında Pelest, Turşa, Şerdana, Şekeleş, Zakkari, Danuna ve Vavaşlar vardı. Bu insanlar, dünyanın kenarındaki ülkelere bile el uzatıyorlardı. Kalpleri iman doluydu ve kendi kendilerine "plânlarımızı başarıyoruz" diyorlardı."

- 1- Pelestler
- 2- Turşalar
- 3- Şerdanalar
- 4- Şekeleşler
- 5- Zakkalalar
- 6- Danunalar
- 7- Vavaşlar

Yukarıda zikredilen kavimlerden Pelestler, konumuzu teşkil eden Filistinliler'di. Demek ki Filistinliler, ilk defa olarak, III. Ramses'in 8. idare senesinde (MÖ. 1190) tarih sahnesine çıkmışlardı.

Medinet-Habu Zafer Kitabesi'nin hemen yanbaşında yer alan resimler de, Ege Göçlerine katılan kavimlerin giyim-kuşamları ve savaş teçhizatı hakkında önemli bilgiler verirler. Bu resimlerden görüldüğü kadarıyla Pelestler, temiz sakal traşlı, çok özel başlıkları olan kimselerdi. Bu başlıkların tepesinde deriden yapılmış şeritler ya da tüyler vardı. Başlık, çenenin altından bağlanmış bir çene kayışı ile tutturulmuştu. Onlar, püsküllerle süslenmiş dizlere kadar inen kapalı etekler giymişlerdi. Silah olarak mızrak, uzun-ince kılıçlar ve Şerdanalılar'inkine benzeyen kulplu yuvarlak kalkanlar taşıyorlardı.⁶ Pelestler, karada ikisi muharip biri de sürücü olmak üzere üç kişilik mürettebatı olan savaş arabaları üzerinden Hitit tarzında savaşıyorlardı.⁷ Pelestler'in yelkenli gemileri de vardı.

III. Ramses'e karşı verdikleri mücadeleyi kaybeden Egeli kavimlerin bir kısmı memleketlerine dönerken, bir kısmı da firavuna tâbi olmak ve her yıl vergi ödemek şartıyla Mısır'ın hudut kalelerine yerleştirilmişlerdi.⁸ III. Ramses MÖ. 1167 yılında ölünce, yerine geçen firavunlar onun yerini dolduramamışlardı. Bu da en çok Egeli kavimlerin işine yaramış ve vergilerini ödememeye başlamışlardı. Ardından da birer birer bağımsızlıklarını ilân etmişlerdi.⁹ Bağımsızlıklarını ilân eden kavimlerden Zakarlar Kuzey Filistin'e, Pelestler de Güney Filistin'e yerleşmişlerdi.

⁶ Nitekim, Filistin'in antik kentleri olan Gezer ve Gerar'da yapılan arkeolojik kazılarda bu tür demir silahlardan bulunmuştur. Bu konuda bkz: E. Memiş, "Filistler'de Demircilik Sanatı", *S.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 1*, Konya 1987, s. 123-127.

⁷ R.D. Barnett, "Sea Peoples", *CAH II/2, chp.XXVIII*, Cambridge 1975, s.372

⁸ E. Memiş, *Eskiçağ Türkiye Tarihi*, 8. Baskı, Konya 2009, s. 166

⁹ E. Memiş, "Filistin Kime Aittir?", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 1*, Ankara 1985, s. 225

Bundan sonra *Filistinliler* adıyla anacağımız *Pelestler*, Filistin memleketinin liman şehirleri olan *Gaza*, *Askalon* ve *Aşdot* ile iç kesimdeki *Gat* ve *Ekron* şehirlerini daha III. Ramses'in egemenliği altında yaşarken iskân etmişlerdi. Daha sonra bunlara *Gezer*, *Gerar*, *Lakiş*, *Yafa* ve *Ziglag* şehirlerini de dahil etmişlerdi.¹⁰

Bugünkü Filistin topraklarına yerleşerek bu ülkeye kendi adlarını veren Filistinliler gerçekte kimlerdi ve nereden gelmişlerdi? İsrailoğullarının Filistin memleketi ile olan ilişkileri nereden kaynaklanıyordu? Tanrı Yahova'nın İsrailoğullarına vadettiği ülke bugünkü Filistin miydi? Kaynakların ışığında bu sorulara cevap vermek zorundayız.

Tevrat'tan öğrenildiğine göre, Filistinliler, Ege Göçleri'ne katılmadan önce *Kaftor* adasında oturuyorlardı. Girit adasıyla idantifiye edilen Kaftor, Mısır vesikalarında da *Keftiu* adıyla anılıyordu. Tevrat'ta Kaftor adasında oturan iki halk grubundan söz edilmektedir ki, bunlar *Keretiler* ve *Peletiler*'dir. Keretiler Girit'in yerli halkı, Peletiler ise adaya sonradan gelen Filistinliler'di. Peki onlar Girit'e ne zaman ve nereden gelmişlerdi? Öyle zannediyoruz ki Filistinliler, MÖ. 1400'lerde Girit adasını istilâ eden Akalar'la birlikte Yunanistan'dan gelmişlerdi.¹¹

Hint-Avrupai kavimlerden olan Akalar ve onlarla akraba olabileceğini düşündüğümüz Filistinliler, iki asır kadar adada birlikte yaşadktan sonra, MÖ. 1200'lerde vuku bulan Ege Göçleri'nin¹² tazyikine dayanamayarak adayı terketmek zorunda kalmışlar ve diğer Egeli kavimlerle birlikte Mısır kapılarına dayanmışlardı.

Demek oluyor ki, Filistinliler, Filistin'e Girit adasından gelmişlerdi, fakat onlar adanın yerli halkı değillerdi. Filistinliler'in kökeni sorununu böylece çözdükten sonra, şimdi de Filistin'de Filistinliler'in karşısına dikilen İsrailoğullarının tarihine kısaca göz gezdirelim.

Tarihte sık sık "*İbraniler*" ya da "*Habirular*" denilen İsrailoğullarının tarihi, MÖ. 1750'lerde başlar. Çünkü, İsrailoğullarının atası olarak bilinen Hz. İbrahim¹³, Tevrat'ta *Amrafel* adı verilen ve bugün *Hammurabi* ile aynı

¹⁰ E. Memiş, *Filistinlilerin Kökeni ve Tarihi*, Konya 1996, s. 5; E. Memiş, *İsrail Nereye Koşuyor?*, Bursa 2006, s. 5

¹¹ E. Memiş, *İsrail Nereye Koşuyor?*, Bursa 2006, s. 56-57

¹² Ege Göçleri hakkında geniş bilgi edinmek için bkz: E. Memiş, *Eskiçağ Türkiye Tarihi*, 8. Baskı, Konya 2009, s.161-170

¹³ Tekvin XIV, 1

şahıs olduğu kabul edilen Babil kralı zamanında yaşamıştı.¹⁴ Hammurabi, kısa kronolojiye göre, MÖ. 1750'lere tarihlenmektedir.

Kenan diyarı olarak da isimlendirilen bugünkü Filistin toprakları, aslında Tanrı Yahova'nın Hz. İbrahim'e vadettiği topraklardır. İbrahim başlangıçta karısı Sara ve yeğeni Lût ile birlikte kendisine vad edilen ülkeye (Arz-ı Mev'ud) gitmiştir. Ancak kıtlık nedeniyle buradan ayrılarak Mısır'a göç etmiş, daha sonra tekrar bu topraklara dönmüştür. Onun oğulları ve torunları da bu topraklar üzerinde yüzyıllarca yaşamışlardır.

Hız. İbrahim'in İshak'tan olan torunu Yakub'un diğer ismi *İSRAİL*'dir. Daha doğrusu, Tanrı Yahova'nın Yakub'un ismini *İSRAİL* şeklinde değiştirdiği, Tevrat'ta da ifade edilmektedir.¹⁵ Demek oluyor ki, tarihte İsrailoğulları olarak anılan ve 12 kabileden oluşan kavim, Yakub'un oğullarıdır. Hız. Yusuf zamanında (MÖ. 1600'ler) Mısır'a yerleşen İsrailoğulları yaklaşık 400 yıl bu ülkede yaşadıkdan ve firavunların akıl almaz işkencelerine maruz kaldıktan sonra, Hız. Musa'nın önderliğinde bu topraklardan çıkarılarak, bir zamanlar kendilerine vad edilen ülkeye (Arz-ı Mev'ud), yani bugünkü Filistin topraklarına götürülmüşlerdir (MÖ. 1130'lar).¹⁶ Ancak onları burada bir sürpriz beklemektedir. Kendilerine vad edilen topraklara, onlardan önce bir kavim gelip yerleşmiştir ki, bu kavim, yukarıda sözünü ettiğimiz Filistinliler'dir.

Filistinliler silah ve teçhizat bakımından İsrailoğullarından çok kuvvetli idiler. Bu yüzden İsrailoğulları, arkadaki verimsiz topraklara yerleşmek zorunda kalmışlar ve 130 yıl Filistin egemenliğinde yaşamışlardır. Hız. Davut, MÖ. 1000 yılında Filistinlileri mağlup ederek onları hakimiyeti altına almış ve bağımsız İsrail Krallığı'nı kurmuştur.¹⁷ Davut zamanında son derece güçlü bir devlet olan İsrail Krallığı, Davut'un oğlu Süleyman zamanında da (MÖ. 975-935) gücünü ve görkemini devam ettirmiştir. Fakat onun ölümünden sonra devlet, hızla çöküşe geçmiştir. Önce İsrail ve Yahuda krallıkları olmak üzere ikiye ayrılan devlet, daha sonra Asur, Babil ve Mısır krallıkları gibi bölgesel büyük güçlerin egemenliği altında yaşamıştır. MÖ. 586 yılında Yeni Babil Devleti krallarından II. Nabukadnezar (MÖ. 605-562) Kudüs'ü zaptettiği gibi, buradaki Yahudileri de Babil'e sürgün etmiştir. Bu olay, Yahudi tarihindeki ilk sürgün hadisesidir. Babil kralı, idaresinin 19.

¹⁴ Tevrat'taki Amrafel=Babil kralı Hammurabi.

¹⁵ Tekvin XXXV, 10'da şöyle denilmektedir: "Ve Allah ona dedi: Senin adın Yakup'tur, artık adın Yakup çağrılmayacak, fakat adın İsrail olacaktır. Ve onun adını İsrail koydu."

¹⁶ E. Memiş, *İsrail Nereye Koşuyor?*, Bursa 2006, s. 70

¹⁷ E. Memiş, *a.g.e.*, s. 80

yılında (MÖ. 586) Yahudileri Babil'e sürgün ettiği zaman¹⁸, Filistinlileri de aynı akibete uğratmış olabilir.¹⁹

Babil esareti, MÖ. 539 yılına kadar devam etmiştir. MÖ. 539 yılında, Pers kralı Kyros, Babil'i zaptederek Yeni Babil Devleti'ne son vermiş ve II. Nabukadnezar'ın Yerusalemlen'den (Kudüs) Babil'e sürdüğü Yahudileri de serbest bırakmıştır. Onların memleketlerine dönmelerine izin veren Kyros, Kudüs'teki eski mabetlerini yeniden kurmaları için de onlara maddi ve manevi yardımda bulunmuştur. İşte bu yüzdendir ki Yahudiler, Tevrat'ta, Pers kralı Kyros'u, Yahudi Tanrısı Yahova'nın elçisi olarak selamlamışlar ve onu göklere çıkarırcasına methetmişlerdir.²⁰

Yahudiler hürriyetlerine kavuşturulduğu zaman, şayet Filistinliler de Babil'de sürgün hayatı yaşıyor idi iseler, onların da aynı muameleye tâbi tutulup tutulmadıklarını bilmiyoruz.

Bundan sonraki süreçte, Filistinliler Sami kavimler içerisinde eriyip yok olurken, İsrailoğulları geleneklerine olan bağlılıkları nedeniyle ayakta kalmayı başarmışlardır. Gerçekten onlar, Perslerin, Makedonyalı Büyük İskender'in ve onun haleflerinin ve nihayet Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altında yaşamışlardır. MS. 135 yılında Roma yönetimine karşı ayaklandıkları için, Romalılar Yahudileri dünyanın dört bir yanına sürgün etmişlerdir. Bu olay, Yahudilerin tarihindeki ikinci büyük sürgün hadisesidir. Bundan sonraki zaman dilimlerinde onların yegane amacı, eski yurtlarına dönmek ve Davut'un devletini yeniden kurmak olmuştur. İsrailoğulları günümüzde bu amaçlarına ulaşmış görünmektedirler.

SONUÇ

Bütün bu bilgiler ışığında sonuç olarak şunları söyleyebiliriz:

1. Mısır kaynaklarında "Pelestler" adıyla anılan, Tevrat'ta ise "Peletiler" diye zikredilen Filistinliler, Ege Göçleri'ne iştirak eden kavimlerden biridir.

2. Tevrat'ta onların *Kaftor* (Girit) adasından geldikleri ve orada iken adlarının "Peletiler" olduğu beyan edilmektedir ki, bu bile onların Egeli kavimlerden olduklarını açıkça ortaya koyar.

3. Ayrıca, Filistin şahıs isimleri üzerinde yapılan filolojik tetkikler de, onların Hint-Avrupalı kavimlerden olduklarını açığa çıkarmıştır.

¹⁸ 2. *Krallar XXIV*, 10-16

¹⁹ E. Memiş, *Kaynayan Kazan Ortadoğu*, 2. Baskı, Konya 2006, s. 88

²⁰ 2. *Tarihler XXXVI*, 22-23

4. Ancak, Hint-Avrupa kökenli Filistinliler zaman içerisinde milli benliklerini kaybederek, Sami kavimler arasında eriyip tükenmişler, diğer bir deyişle Araplaşmışlardır.

5. O halde denilebilir ki, etnik bakımdan, Filistinlilerin hem Yahudilerle hem de Araplarla, başlangıçta hiçbir akrabalıkları yoktur.

6. Tarihi vesikaların ışığında yaptığımız kronolojik hesaplamalar göstermiştir ki, Filistinliler, Filistin memleketine İsrailoğullarından önce gelip yerleşmişlerdir. Çünkü, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, Filistinliler (Pelestler/Filistler) MÖ. 1190 tarihinde firavun III. Ramses'in vasalı olarak bu topraklara yerleştirildikleri zaman, İsrailoğulları, Hz. Musa'nın önderliğinde henüz Mısır'dan çıkmamışlardı. Musa, kavmini ancak MÖ. 1130'larda vad edilen ülkenin (Arz-ı Mev'ud) sınırlarına getirebilmişti.

7. O halde şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, İsrailoğulları, Filistin'e, Filistinliler'den aşağı yukarı 60 yıl sonra gelmişlerdir. Şunu da özellikle belirtmek lâzımdır ki, şayet İsrailoğulları Filistin'e Filistinlilerden önce gelmiş olsalardı, hiç şüphesiz iç kesimlere değil, toprakları daha verimli olan ve deniz ticareti açısından büyük önem taşıyan sahil şeridine yerleşirdi.

8. Bugün bu topraklar üzerinde İsrail Devleti hakim olsa da, ülkenin adı binlerce yıldan beri "*Filistin*" olarak anılmaktadır ve bu isim günümüzde de mevcudiyetini sürdürmektedir.

